

Л. О. Розсоха, А. М. Фесенко

Миргородський район

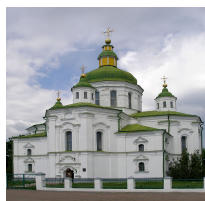
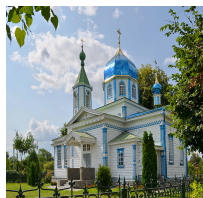
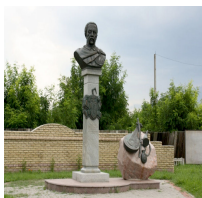
МИРГОРОДСЬКИЙ РАЙОН – район, що знаходиться у північній частині Полтавської області. На Зх. межує з Лубен., на Пн. Зх. – з Лохвиц., на Пн. і Пн. Сх. – з Гадяц., на Сх. – з Зіньків., на Пд. Сх. – з Шишац., на Пд. – з Великобагачан., на Пд. Зх. – з Хорол. р-нами Полтав. обл. Утвор. 1923 з Кибин., Миргород. і Петрів. волостей. 1923–25 – у складі Полтав. губ.; 1923–30 – Полтав. округи; 1932–37 – Харків., від 1937 – Полтав. обл. Жит. потерпали від голодомору 1932–33, зазнали сталін. репресій. Від вересня 1941 до вересня 1943 – під нім.-фашист. окупацією. 1962 до М. р. приєднано Комишнян. р-н і частину Великобагачан. р-ну. Від 1966 М. р. у сучас. межах. 1982 зняте з обліку с. Марківське; 1988 – села В'язове, Лозове, Новоселиця; 1990 – Зірка, Круглик; 2003 – Заводище, Їжаки, Кошове, Малий Байрак, Прядки, Савицьке; 2007 – Кирсівка та Передеріївка. Пл. 1530 км². За переписом насел. 2001, проживали 41 225 осіб (складає 84,8 % до 1989); станом на 1 січня 2017 – 31 442 осіб; переважно українці, є росіяни, білоруси, вірмени, молдовани. У М. р. – смт Комишня та Ромодан, 96 сільс. насел. пунктів (див. Великі Сорочинці, Зубівка, Кибинці, Попівка, Хомутець). Функції райцентру виконує місто обл. значення Миргород. 2016 з Великосорочин. і Полив'ян. (підпорядк. села Купівщина, Іващенки та Радченки) сільс. рад утвор. Великосорочин. об'єднану територіал. громаду (130,76 км², 3745 осіб). Р-н лежить у зоні лісостепу, на Полтавській рівнині. Поверхня – низовинна пологохвиляста лесова рівнина, розчленована долинами, балками та ярами. Розвідано Кибинцівське нафтове родовище, Малосорочинське нафтогазове родовище, Радченківське нафтогазове родовище, Бакумів. і Комишнян. газоконденсатні та Кошовій. і Сорочин. нафтогазоконденсатні родовища; поклади гончар. глини, вохри, кварц. піску, торфу; є джерела мінерал. вод. Пл. водного дзеркала 2,1 тис. га. Річки (бас. Дніпра): Псел і його притоки – Хорол з Лихобабівкою, Озницею, Грем'ячою, Рудкою, Сагою, Старою Сагою, Харпачкою та Щербанькою; Грунь-Ташань; Вовнянка. У річк. долинах створ. ставки пл. 1,1 тис. га. Під болотами – 4,4 тис. га. Ґрунти переважно чорноземні типові малогумусні (66 %) та опідзолені (11 %), є лучно-чорноземні. Пл. лісів, чагарників і полезахис. смуг 17,8 тис. га. Осн. породи: сосна (бл. 40 %) і дуб (36 %). Об'єкти природно-заповід. фонду: заг.-держ. значення – пам'ятка садово-парк. мистецтва Хомутецький парк (1972, 77 га); місц. – заказники Великий і Малий ліс (ботан., 90 га, побл. с. Велика Обухівка, Гоголів. лісництво), Осове (65 га, між селами Осове і Носенки; обидва – 1994), Ярмаківський (2007, 1053,6 га, пд.-

зх. околиця Миргорода у напрямку сіл Гаркушинці, Рибальське та Єрки; обидва – ландшафтні), пам'ятки природи Дуб черешчатий (1982), Липова алея (23 дерева, 1979; обидві – Комишня), Дуб черешчатий (с. Остапівка), Дуби черешчаті (2 дерева, pobl. с. Бакумівка; обидві – 1989; усі – ботан.), Лиса Гора (геол., 4,9 га, с. Попівка), Мінеральне джерело (гідрол., с. Петрівка; обидві – 1969). С.-г. угіддя займають 124,5 тис. га, з них орних земель – 97,7 тис. га. 2017 зерн. і бобовими культурами засіяно 40,0 тис. га землі (2016 – 40,7 тис. га), валовий збір становив 1952,0 тис. ц (2887,8 тис. ц) при серед. урожайності 48,8 ц з 1 га (71,0 ц з 1 га). С.-г. підприємства виростили на забій тварин живою масою 1725 т (на 32,5 % більше порівняно з 2016), одержали 20 477 т молока (на 0,8 % менше) та 395,4 тис. шт. яєць (на 12,8 % більше). Працює один з найдавніших і найбільших центрів розведення рисаків в Україні – Дібрівський кінний завод. Проходять залізниці Полтава–Київ, Кременчук–Бахмач, Київ–Харків. Є вузл. дільнична ст. Ромодан, проміжні станції Кибинці та Милашенкове, роз'їзд (2009 – станція) Дібрівський кінний завод і пасажир. зупин. пункт Писарівська. У М. р. – Хомутец. вет.-технол. коледж. Полтав. аграр. академії, 5 навч.-вихов. комплексів, 15 заг.-осв. шкіл, 17 дитсадків; Великосорочинський літературно-меморіальний музей М. Гоголя, Великосорочин. істор.-краєзн. музей, етномістечко «Сорочинський ярмарок», Хомутец. музей укр. садиби «Світлана», Миргород. рай., Комишнян. і Ромоданів. селищні Будинки культури, 50 сільс. Будинків культури та клубів, 38 бібліотеч. закладів; Великосорочин. обл. кістково-туберкульоз. санаторій, Миргород. рай. лікарня, 2 селищ. і 42 сільс. лікувал. заклади. Функціонують 15 садіб зеленого туризму, з них у с. Великі Сорочинці – 11 (найбільший – готель «Хутір Гоголя»), у с. Хомутець – 2 («Світлана», «Гордіївна»), у селах Дібрівка та Довгалівка – по 1 (відповідно «Зозуліні вечорниці» та «У Ганни Василівни»). Виходить рай. г. «Прапор Перемоги». Нар. колективи: театр (звання присвоєно 1958, нині кер. – В. Шаповал), духовий оркестр (1973, В. Кохановський), кіностудія «Колос» (1981, О. Опацький), чол. вокал. ансамбль «Жабокрюківські дядьки» (2008) Миргород. рай. Будинку культури, хор «Краснопіль» (1992; обидва – керівник В. Троцак), театр «Промінь» (2012, В. Подоляка) Великосорочин. Будинку культури, фольклорні ансамблі «Явір» Гаркушин. Будинку культури (Є. Вовк) та «Піснеграй» Попів. Будинку культури (М. Куліш; обидва – 2005), вокал. ансамбль «Червона калина» Вовнян. клубу (В. Притикіна), кіностудія «Горизонт» Ключників. Будинку культури (В. Мештал; обидва – 2015); зразк.: ансамбль нар. пісні «Барвіночок» Попів. Будинку культури (1997, К. Пересадило) і хореогр. колектив «Хамелеон» Ромоданів. Будинку культури (2015, О. Опришко). Віряни переважно є парафіянами УПЦ МП і УПЦ КП. Під охороною – 124 пам'ятки культур. спадщини. Виявлено 83 пам'ятки археології різного часу. Пам'ятки архітектури: Спасо-Преображенська церква у с. Великі Сорочинці (1723–32; нац. значення), будинок-садиба Муравйових-Апостолових у с. Хомутець (1824–25). Збереглася дерев'яна Покров. церква у с. Мальці (18 ст.). Створ. етногр. маршрути Миргород–Попівка–Велика Грем'яча–Хомутець–Білики–Великі Сорочинці, під час яких екскурсанти знайомлять з нар. промислами та ремеслами (гончарством, гребінництвом, вишиванням, лозоплетінням, різьбленням на дереві), що здавна розвинені

на Миргородщині. Серед видат. уродженців – письменник 1-ї пол. 19 ст. М. Гоголь (див. Гоголезнавство); зоолог, академік С.-Петербур. АН В. Заленський (с. Шахворостівка), фізик, академік НАНУ В. Ажажа, мікробіолог, чл.-кор. АН УРСР Г. Ручко (обидва – с. Великі Сорочинці), лікар-терапевт, академік НАНУ й АМНУ А. Візір (Ромодан), чл.-кор. АПН СРСР Л. Проколієнко (с. Дібрівка); лікарі В. Баштан (с. Хомутець), В. Вакуленко (с. Петрівці), О. Герасименко (с. Великі Сорочинці), Д. Дев'ятка, Я. Доценко (обидва – с. Зубівка), А. Циб (с. Зуївці), агроном П. Бойко (с. Гаркушинці), фізіолог і біохімік рослин І. Вивалько (с. Хомутець), ентомолог О. Данилевський (с. Олєфірівка), ботанік Д. Івашин, вет. лікарі В. Галат (обидва – с. Попівка), І. Дахно (с. Білики), хімік Л. Кутуля (с. Савинці), фахівці в галузі механіки І. Киричок (с. Черевки), І. Чаюн (с. Хомутець), фахівець у галузі радіоелектроніки І. Кулик (с. Попівка), фізик В. Сорока (с. Великі Сорочинці), географи Г. Кривченко (с. Кибинці), П. Цись (с. Великі Сорочинці), фахівець у галузі промисловості буд. матеріалів І. Мороз, фахівець у галузі металургії Ю. Потебня (обидва – Ромодан), педагоги В. Григоренко (с. Черкащани), М. Гриценко, В. Титаренко (обидва – с. Великі Сорочинці), історик, археограф, військовик О. Доценко (с. Семеренки), історик В. Лобурець (с. Підруда), археолог Б. Прищепа (с. Остапівка), правознавець Г. Омельченко (с. Новоселиця); прозаїки та поети І. Андрієнко (Комишня), В. Безорудько, О. Зуєвський (обидва – с. Хомутець), М. Булах (с. Сакалівка), Л. Віценя (с. Дібрівка), О. Донченко, В. Кулик, В. Самійленко, Л. Тома (усі – с. Великі Сорочинці), М. Козаков (Ромодан), Л. Лиман (с. Малі Сорочинці), Марія Проскурівна, М. Семенко (обидва – с. Кибинці), М. Романівська (с. Єрки), А. Филонич (с. Остапівка), А. Шевченко (с. Почапці); краєзнавець, публіцист, лікар І. Зубковський (с. Єрки), журналіст, громад.-політ. діяч О. Коновал (с. Петрівці), перекладачка З. Кундіренко, публіцист Є. Неронович (обидва – с. Великі Сорочинці); брати композитор, піаніст Анатолій (с. Савинці) та мистецтвознавець, перекладач Всеволод (с. Великі Сорочинці) Коломійці (обидва – засл. діячі мистецтв України); архітектори Г. Головка (с. Дібрівка), М. Деренько (Комишня); графіки, живописці О. Горобець (с. Єрки), В. Губенко (с. Вовки), А. Лавренко (с. Савинці), І. Северин (с. Остапівка), графік, скульптор Л. Згурський (с. Великі Сорочинці), графік, кераміст В. Лашко (с. Сакалівка), скульптор, засл. майстер нар. творчості УРСР В. Никитченко (с. Савинці), художниця монум.-декор. мистецтва, засл. діяч мистецтв УРСР Л. Мешкова, вишивальниці Ф. Ажажа, Н. Жеребчевська, Я. Курдяєва, О. Лісова, майстриня худож. текстилю В. Кондратенко, майстрині худож. ткацтва Г. Лоза (усі – с. Великі Сорочинці), Л. Середина (с. Олєфірівка), майстри худож. кераміки В. Сіробаба-Климко (засл. художник України; с. Вовнянка), Ф. Кариков (с. Великі Сорочинці), В. Куц (с. Милашенкове), Г. Сесь (с. Петрівці), майстер різьблення на дереві І. Пазинич (с. Зубівка), гончарі П. Зозуля, П. Калашник (обидва – с. Хомутець), Ю. Кобзій, М. Коломієць (обидва – Комишня), родини гончарів Бакути, Балки, Безпальки, Грищенки (усі – с. Велика Грим'яча), Балки, Бовкуни, Бутенки, Іщенки, Їжаки (усі – Комишня), Гнатики, Іванюки, Кольвахи (усі – с. Попівка), Багмети, Галущенко, Гилюни, Гнатченки, Дем'янченки, Заряжки, Кавунники, Кияниці, Кобилани (усі – с. Хомутець), нар. артист-маляр О. Стельмах (с. Малі Сорочинці); диригент,

нар. арт. України С. Литвиненко (Ромодан), бандурист, співак, диригент В. Кабачок (с. Петрівці), кобзарі О. Калний, М. Кравченко (обидва – с. Великі Сорочинці), О. Савченко (с. Черевки); Герої Рад. Союзу І. Горбенко (с. Солонці), В. Древаль (Комишня), І. Зуєнко (с. Шарківщина), Ф. Кривенко, П. Посвіт (обидва – с. Слобідка), М. Корсун (с. Ярмаки), В. Лазоренко, І. Онопрієнко (обидва – с. Шахворостівка), К. Марусиченко (с. Кирсівці), Ф. Мінін (Ромодан), О. Міщенко (с. Зуївці), А. Рубан (с. Мальці); повний кавалер ордена Слави І. Кріпак (с. Шарківщина). У 18 ст. у с. Зубівка та Миргороді мешкав грузин. поет Д. Гурамішвілі. На Миргородщині неодноразово бував Т. Шевченко. Із с. Велика Обухівка пов'язані життя та діяльність родини Капністів (зокрема письменника Вас. Вас. Капніста, 1758–1823; див. Вар. В. Капніст, В. О. Капніст, М. Капніст, О. Капніст і Р. Капніст). У с. Любівщина – могила Героя Соц. Праці М. Красюк, у с. Петрівці – П. Іваненка.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Сторінки історії Миргородщини: Зб. наук. пр. П., 2000. Вип. 1;
2. Розсоха Л. О. Козацькі місця на Миргородщині: Істор.-краєзн. довід. Миргород, 2007.

Бібліографічний опис:

Миргородський район / Л. О. Розсоха, А. М. Фесенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-65334>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).